

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

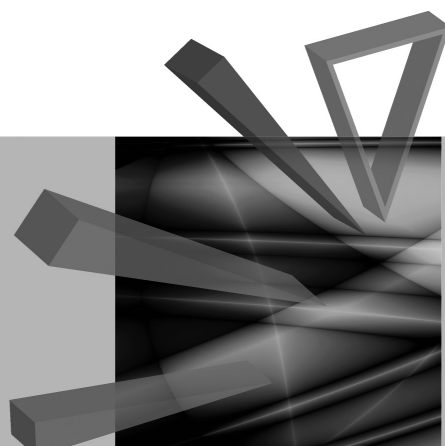
RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

267

Handel i inwestycje w semiglobalnym otoczeniu

Tom 1

Redaktorzy naukowi

**Jan Rymarczyk, Małgorzata Domiter,
Wawrzyniec Michalczyk**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Jarosław Kundera, Leon Olszewski, Zdzisław Puślecki,
Kazimierz Starzyk, Krystyna Żołądkiewicz

Redaktorzy Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska, Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-235-2 (całość)

ISBN 978-83-7695-239-0 t. 1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Łukasz Ambroziak: Handel wewnątrzgałęziowy państw Grupy Wyszehradzkiej na przykładzie przemysłu motoryzacyjnego	11
Eric Ambukita: Wielkie gospodarki wschodzące – nowi partnerzy gospodarczy krajów Afryki	25
Anna Barwińska-Małajowicz: Inwestycje w kapitał ludzki w kontekście <i>brain waste</i>	37
Daša Belkovicsová: Theoretical models of financing tertiary education and its application on example of Slovakia.....	48
Mateusz Benedyk: Wpływ banków centralnych na inwestycje od czasu wybuchu kryzysu finansowego.....	54
Zbigniew Bentyn: Wpływ rozwiązań informatycznych na zmianę zachowań nabywczych klientów oraz rozwiązań logistycznych przedsiębiorstw handlowych.....	63
Joanna Bogolebska: Zarządzanie rezerwami walutowymi Chin – problemy i wyzwania.....	73
Magdalena Broszkiewicz, Paweł Broszkiewicz: Rola ładu korporacyjnego w przeciwdziałaniu manipulacjom na globalnych rynkach kapitałowych .	84
Ignacy H. Chrzanowski: Economics and politics of foreign direct investment. Is it beneficial for the recipient countries?.....	96
Anna Chrzęściewska: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne Indii.....	110
Małgorzata Czarnas: Rozwój korporacji transnarodowych na przykładzie Amazon.com.....	121
Elżbieta Czarny, Jerzy Menkes, Katarzyna Śledziwska: PKB i handel państw transformacji w czasie kryzysu gospodarczego	130
Katarzyna Czech: Realizacja celów Strategii Europa 2020 – Polska na tle wybranych krajów UE	140
Tomasz Dorożyński: Znaczenie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej dla polskich regionów.....	151
Kamila Drelich: Controlling projektów jako narzędzie współpracy wewnętrzkoncernowej.....	162
Agnieszka Dybizbańska: Konkurencyjność państw strefy euro w kontekście kryzysu gospodarczego.....	170
Katarzyna Dymitrow: Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na rozwój gospodarczy Indii	180

Po-Kai Fang: Taiwan's strategy of integrating into global and regional economy	190
Bartosz Fortuński: Proekologiczne podejście do energetyki i jej wpływ na handel zagraniczny Unii Europejskiej	200
Joanna Garlińska-Bielawska, Magdalena Opiola: Handel Maquiladora w kontekście obecnego kryzysu gospodarczego	210
Jadwiga Gierczycka: Wpływ kryzysu w strefie euro na sytuację gospodarczą Polski	221
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski: Kraje rozwijające się w ramach rundy WTO z Doha	230
Bohdan Jeliński: Rekonfiguracja gospodarki globalnej (dynamika, mechanizmy, struktury)	241
Bogusław Kaczmarek, Katarzyna Święcicka: Potencjał rozwojowy (inwestycyjny) MŚP na terenie województwa łódzkiego	253
Barbara Klimas: Inwestycje w kapitał wiedzy jako wyzwanie dla polityki państwa w globalizującej się gospodarce	260
Szymon Kłopocki: Lokalna i globalna współpraca firm w klastrze	272
Irena Kociszewska, Monika Kamińska: Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w latach 2007-2010	282
Aneta Kosztowniak: Przepływy BIZ i zmiany struktury akumulacji kapitału a wzrost gospodarczy w krajach wschodzących i rozwijających się	295
Anetta Kuna-Marszałek: Rola ekoinnowacji w strategii działania przedsiębiorstw na przykładzie systemów zarządzania środowiskiem	309
Jarosław Kuśpit: Rozwój stosunków gospodarczych z zagranicą krajów byłego ZSRR	320
Andżelika Kuźnar: Dobra niematerialne oparte na wiedzy jako czynnik wzrostu innowacyjności Unii Europejskiej	330

Summaries

Łukasz Ambroziak: Intra-industry trade of the Visegrad Countries: the case of automotive industry	24
Eric Ambukita: Big emerging economies – new economic partners for African countries	36
Anna Barwińska-Małajowicz: Investments in human capital in the context of “brain waste”	46
Daša Belkovicsová: Teoretyczne modele finansowania szkolnictwa wyższego i ich zastosowanie na przykładzie Słowacji	53
Mateusz Benedyk: Influence of central banks policies on investments since the financial crisis	62

Zbigniew Bentyn: The impact of information solutions on the change of customers' behavior and trading companies logistics.....	72
Joanna Bogoleńska: Management of foreign reserves in China – problems and challenges.....	83
Magdalena Broszkiewicz, Paweł Broszkiewicz: The role of corporate governance in solving the problem of manipulations on the global capital markets.....	95
Ignacy H. Chrzanowski: Ekonomiczne i polityczne aspekty zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Czy są one korzystne dla odbiorców?.....	109
Anna Chrzęściewska: Foreign Direct Investment outflows from India.....	120
Małgorzata Czarnas: Development of transnational corporations on the example of Amazon.com.....	129
Elżbieta Czarny, Jerzy Menkes, Katarzyna Śledziwska: GDP and trade of transformation countries in the time of the economic crisis.....	139
Katarzyna Czech: Implementation of goals of the Europe 2020 strategy – Poland compared to selected EU countries.....	150
Tomasz Dorożyński: The role of EU structural funds for regions in Poland..	161
Kamila Drelich: Controlling of projects as the instrument of intercompany cooperation.....	169
Agnieszka Dybizbańska: Competitiveness of the euro zone countries in the context of economic crisis.....	179
Katarzyna Dymitrow: The influence of direct foreign investments on the economic development of India.....	189
Po-Kai Fang: Tajwan: globalna i regionalna strategia integracji ekonomicznej.....	199
Bartosz Fortuński: Environmental approach to energy and its impact on foreign trade of the European Union.....	209
Joanna Garlińska-Bielawska, Magdalena Opiola: Trade under Maquiladoras in conjunction with the current economic crisis.....	220
Jadwiga Gierczycka: Impact of the crisis in the euro zone on the economic situation of Poland.....	229
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski: Developing countries in the WTO Doha round.....	240
Bohdan Jeliński: Global economy reconfiguration.....	252
Bogusław Kaczmarek, Katarzyna Święcicka: An investment potential of SME in the area of Łódź Voivodeship.....	259
Barbara Klimas: Investments in knowledge capital as a challenge for the state policy in the globalizing economy.....	271
Szymon Kłopocki: Local and global firm cooperation in clusters.....	281
Irena Kociszewska, Monika Kamińska: Foreign direct investments in Poland between 2007-2010.....	294

Aneta Kosztowniak: FDI flows and changes of structure of capital accumulation vs. economic growth in the emerging and developing countries.....	308
Anetta Kuna-Marszalek: The role of eco-innovations in business strategy as an example of environmental management systems	318
Jarosław Kuśpit: The development of economic relations with foreign countries of the former USSR	329
Andżelika Kuźnar: Intangibles based on knowledge as a factor of the innovation growth of the European Union	339

Aneta Kosztowniak

Politechnika Radomska im. K. Pułaskiego

PRZEPIŁYWY BIZ I ZMIANY STRUKTURY AKUMULACJI KAPITAŁU A WZROST GOSPODARCZY W KRAJACH WSCHODZĄCYCH I ROZWIJAJĄCYCH SIĘ

Streszczenie: W opracowaniu przedstawiono przepływy BIZ, zmiany relacji BIZ do nakładów brutto na kapitał trwały oraz zmiany wskaźników Inward FDI Performance Index i Inward FDI Potential Index. Dokonano oceny wpływu BIZ na zmiany akumulacji kapitału oraz wzrost gospodarczy w krajach wschodzących i rozwijających się w latach 1990-2010.

Słowa kluczowe: bezpośrednie inwestycje zagraniczne, Inward FDI Performance Index, Inward FDI Potential Index, nakłady brutto na kapitał trwały, wzrost gospodarczy, kraje wschodzące i rozwijające się.

1. Wstęp

Celem opracowania jest próba odpowiedzi na pytania, jaki wpływ mają przepływy bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) na zmiany struktury akumulacji kapitału oraz na tempo wzrostu gospodarczego w krajach wschodzących i rozwijających się. Czy są obserwowane zależności pomiędzy wzrostem relacji BIZ do nakładów brutto a wzrostem gospodarczym? Czy kraje wschodzące i rozwijające się stają się bardziej efektywne w wykorzystaniu swojego potencjału inwestycyjnego w przyciąganiu inwestycji zagranicznych?

Analizą objęto kraje rozwijające się oraz wschodzące, w tym 21 krajów wschodzących, ze szczególnym uwzględnieniem zaawansowanych krajów wschodzących, takich jak Brazylia, Meksyk, Chiny, Polska, Węgry oraz Afryka Płd., w latach 1990-2010. Przedstawiono zmiany napływu i odpływu BIZ, zmiany realnego PKB, relacje BIZ do nakładów brutto na kapitał trwały, wskaźniki określające skuteczność kraju w przyciąganiu BIZ i wykorzystaniu potencjału inwestycyjnego – Inward FDI Performance Index oraz Inward FDI Potential Index.

2. Przepływy BIZ w świecie, w krajach rozwiniętych, rozwijających się w latach 1990-2010

Przepływy BIZ w zakresie napływu (*inflow*) oraz odpływu (*outflow*) w gospodarce światowej wykazywały fazy wzrostu w latach 1990-2000, spadku w latach 2001-2003, ponownego wzrostu w latach 2004-2007 oraz spadku w okresie 2008-2010. Po rekordowo wysokich przepływach BIZ w gospodarce światowej w roku 2007, wynoszących w zakresie napływu 1 970 940 mld USD, i znacznej przewadze alokacji w krajach rozwiniętych (1 306 818 mld USD) nad krajami rozwijającymi się (573 032 mld USD) wynoszącej 733 786 mld USD nastąpił wyraźny jej spadek do 307 111 mld USD w 2008 r., 92 257 mld USD w 2009 r. oraz 28 343 mld USD. Świadczyło to o wycofywaniu się inwestorów z BIZ (głównie greenfield oraz M&A) i szukaniu rynków bezpieczniejszych, o wyższej atrakcyjności inwestycyjnej. W przypadku zmian odpływu BIZ również po 2007 r. zauważalna była utrata pozycji lidera eksportu BIZ ze strony krajów rozwiniętych. W 2008 r. przewaga odpływu (eksportu) BIZ w krajach rozwiniętych nad rozwijającymi się wynosiła 1 232 341 mld USD, aby obniżyć się w 2009 r. do 580 226 mld USD oraz 607 625 mld USD (rys. 1).

Wynika to ze zmiany alokacji BIZ przez koncerny transnarodowe (KTN)¹ po wybuchu kryzysu finansowego w 2007 r. Według danych UNCTAD, KTN z krajów rozwiniętych zwiększyły napływ BIZ z 26 do 45% w krajach rozwijających się. Podobnie KTN z krajów rozwijających się ograniczyły napływ BIZ do krajów rozwiniętych z 38 do 30% na rzecz zwiększenia napływu na rynki krajów rozwijających się z 58 do 63%, zarówno przez reinwestycje, jak i wybór innych krajów w swojej grupie².

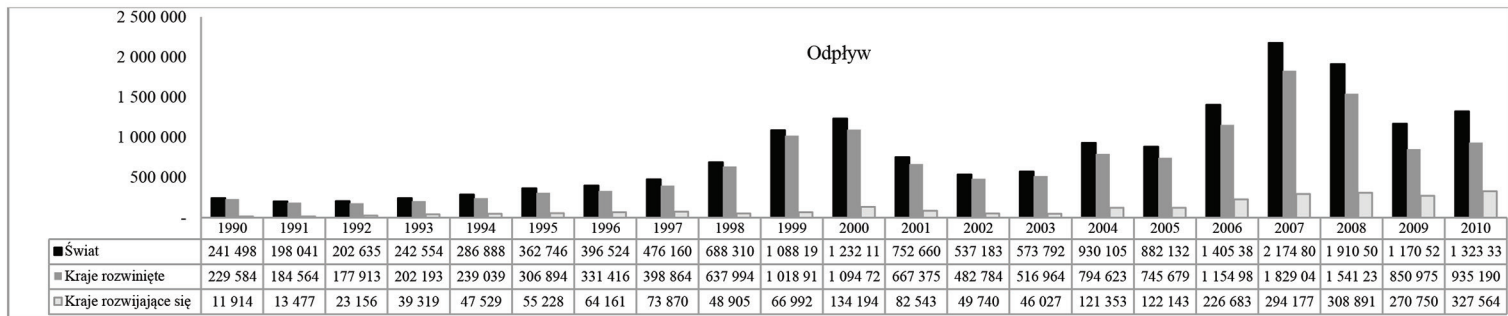
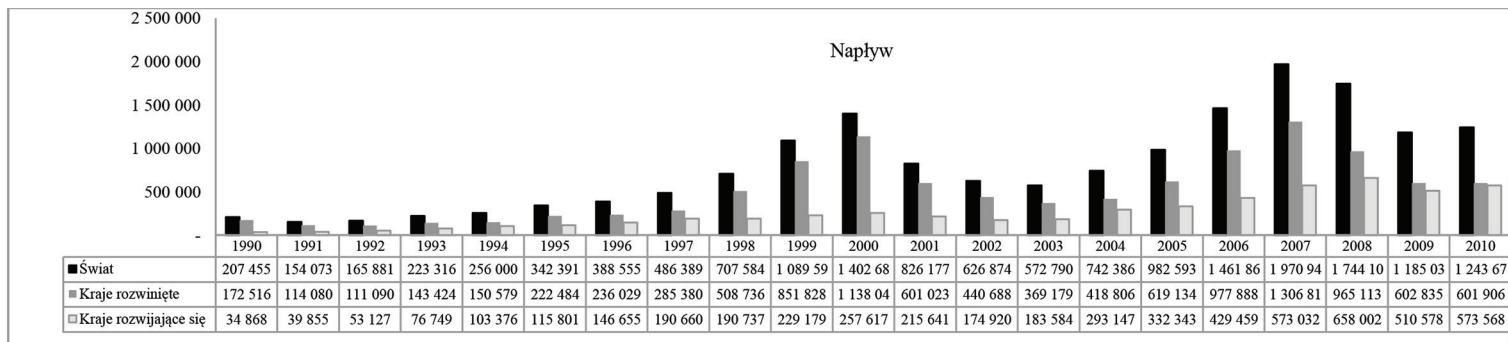
Rosnące znaczenie rynków wschodzących i rozwijających się³ jako miejsca alokacji BIZ potwierdza również podawany przez UNCTAD wskaźnik Inward FDI Performance Index, obliczany jako relacja udziału kraju w światowym napływie BIZ do udziału kraju w światowym PKB⁴. Informuje on, jak skuteczny jest kraj w przyciąganiu BIZ, relatywnie do rozmiaru jego gospodarki. W latach 2005-2010 wskaźnik ten był wyższy dla krajów rozwijających się niż w krajach rozwiniętych. Wynosił odpowiednio 1,18 dla lat 2005-2007, 1,23 w 2008 r., 1,35 w 2009 r., przy utrzymującej się tendencji wzrostowej do 1,40 w 2010 r. W przypadku krajów rozwiniętych wskaźnik ten wykazywał tendencję malejącą, odpowiednio od 0,95 do 0,78 (rys. 2).

¹ R.E. Lipsey, *Foreign Direct Investment and the Operations of Multinational Firms*, NBER Reporter: Winter 2000/2001, <http://www.nber.org/reporter/winter01/lipsey.html> (10.03.2012).

² UNCTAD, *World Investment Report 2011*, United Nations 2011, Switzerland 2011, fig. 1.8, s. 8.

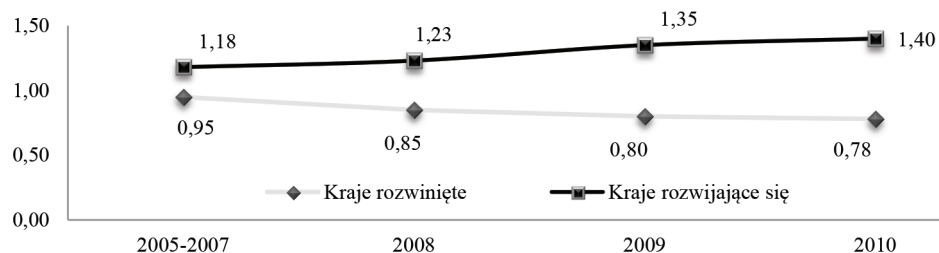
³ A. Kosztowniak, *Bezpośrednie inwestycje a wzrost gospodarczy w świecie*, [w:] *Koniunktura gospodarcza a reakcje podmiotów gospodarujących*, J. Czech-Rogosz (red.), Prace Naukowe AE im. K. Adamieckiego w Katowicach, Katowice 2009, s. 143-158.

⁴ K. Hayakawa, F. Kimura, Hyun-Hoon Lee, *How Does Country Risk Matter for Foreign Direct Investment?*, ERIA Discussion Paper Series, ERIA-DP-2012-03, February 2012, <http://www.eria.org/pdf/ERIA-DP-2012-03.pdf> (10.03.2012).

Rys. 1. Napływ i odpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych w świecie, krajach wschodzących i rozwijających się w latach 1990-2010 (w mld USD)

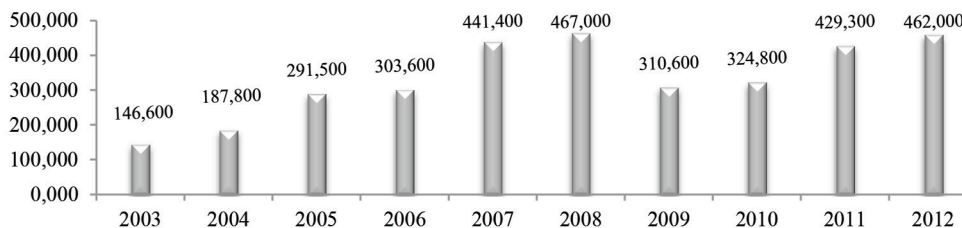
Źródło: UNCTAD, UNCTADstat, <http://unctadstat.unctad.org> (10.03.2012).

Rys. 2. Wartość wskaźnika Inward FDI Performance Index dla krajów rozwiniętych i rozwijających się w latach 2005-2007 i 2008-2010

Źródło: UNCTAD, *World Investment Report 2011*, United Nations 2011, chapter 1, s. 5.

Rezultatem korzystnej oceny przez inwestorów zagranicznych rynków wschodzących i rozwijających był dość szybki powrót BIZ netto do poziomu sprzed kryzysu (429, 300 mld USD w 2011 r.). Ponadto według UNCTAD pozytywne są perspektywy wzrostu tych inwestycji na 2012 r., który szacuje się na 462 mld USD BIZ netto (rys. 3).

Rys. 3. Napływ BIZ netto do krajów rozwijających się i wschodzących w latach 2003-2012 (w mld USD)^{a)}

^{a)} Dane szacowane dla 2012 r.

Źródło: UNCTAD, UNCTADstat, <http://unctadstat.unctad.org> (10.03.2012).

Jednym z nielicznych państw, które słabo odczuły skutki kryzysu finansowego z 2007 r., był Hongkong (Chiny) w zakresie zarówno importu (59 621 mld USD, 52394 mld USD, 68 904 mld USD w latach 2008-2010), jak i eksportu BIZ (50 581 mld USD, 63 991 mld USD, 76 077 mld USD). Podobna sytuacja wystąpiła w większości krajów wschodzących Azji Wschodniej oraz Azji i Oceanii⁵.

⁵ UNCTAD, *World Investment...*

3. Zmiany struktury nakładów brutto na środki trwałe w krajach wschodzących

Z analizy zmian relacji BIZ do nakładów brutto na kapitał trwałe w krajach rozwijających się w latach 1990-2010 wynikają następujące wnioski. Po pierwsze, w całym badanym okresie kraje rozwijające się utrzymywały te relacje wyższe niż średnia dla świata oraz w krajach rozwiniętych. Relacje te były co najmniej dwu-, trzykrotnie wyższe w takich krajach, jak np. Brazylia, Meksyk, Polska, Afryka Płd., Filipiny, Indonezja, Peru, Tajlandia, oraz dochodziły do kilkukrotnie wyższych relacji w Hongkongu, na Węgrzech, w Chile czy Malezji. Po drugie, zauważalny był istotny wzrost relacji BIZ do nakładów brutto w latach 2000-2010 wraz z postępującą globalizacją i wzrostem znaczenia KTN oraz otwarciem rynków krajów rozwijających się po realizacji założeń Konsensusu waszyngtońskiego w większości krajów rozwijających się (zadłużonych). Po trzecie, wzrost omawianych relacji BIZ do nakładów brutto wynikał z uzupełniania niedoborów krajowych nakładów brutto na środki trwałe oraz ze stopniowego wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej tych rynków dla BIZ, w tym szukających surowców i redukcji kosztów pracy. Po czwarte, z analizy dwóch ostatnich dekad zmiany relacji BIZ do nakładów brutto w krajach wschodzących wynikały znaczne różnice pomiędzy krajami, co oznacza, że inwestorzy zagraniczni nie traktowali tej grupy krajów jednorodnie. Po piąte, zdecydowanym liderem przyjmującym BIZ był Hongkong, w którym ww. relacje osiągnęły poziom nawet 138,9% w 2000 r. oraz 140,8% w 2008 r., przy średniej 60,6% dla lat 1990-2010 (tab. 1).

Według danych UNCTAD, stopa wzrostu nakładów brutto na kapitał trwałe (*GFCF growth rate*) w latach 2009-2011 wynosiła odpowiednio dla świata: 4,3, 6,9 i 7,0% oraz dla krajów rozwiniętych 12,0, 0,9 i 5,4%; przy najwyższym wzroście w krajach wschodzących i rozwijających się 3,3, 8,3 i 8,4%.

Tabela 1. Relacja napływu BIZ do nakładów brutto na kapitał trwały w świecie, krajach rozwiniętych

Wyszczególnienie	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Świat	4,2	2,9	2,9	3,9	4,3	5,1	5,7	7,2	10,7	14,5
Kraje rozwinięte	4,2	2,6	2,4	3,2	3,2	4,3	4,6	5,7	10,1	14,2
Kraje rozwijające się	4,0	4,2	5,0	6,4	8,1	7,9	9,1	11,5	12,6	15,4
Brazylia	1,2	1,8	3,5	1,9	2,0	3,1	7,6	12,6	20,2	31,1
Meksyk	5,1	7,4	5,6	5,3	12,3	18,8	14,1	15,0	13,2	12,4
Polska	0,7	2,3	4,6	12,1	10,1	14,8	14,5	13,9	15,4	17,7
Chiny	3,5	3,8	7,1	11,9	16,8	15,0	14,4	14,4	13,2	10,9
Hongkong, Chiny	16,3	4,4	13,8	21,5	19,8	14,4	21,4	19,5	29,4	58,6
Tajwan, Chiny	3,4	2,9	1,6	1,5	2,1	2,2	2,7	3,1	0,3	4,0
Afryka Płd.	0,0	4,1	2,0	2,1	3,1	7,2	4,9	14,5	10,7	19,4
Węgry	7,0	20,0	19,0	31,9	13,0	54,2	33,4	41,4	30,6	29,3
Argentyna	9,3	8,8	11,6	6,2	7,1	12,1	14,1	16,1	12,2	46,9
Chile	8,0	10,2	8,5	8,0	18,6	16,2	24,1	23,5	22,3	57,6
Czechy	–	–	–	6,3	7,0	4,7	7,1	7,6	21,2	38,7
Egipt	8,2	3,2	5,9	13,7	11,4	5,4	4,5	5,9	6,4	6,2
Filipiny	5,4	6,1	7,0	9,6	10,5	8,9	7,8	6,2	12,7	8,6
Indie	0,3	0,1	0,4	0,8	1,3	2,2	2,7	3,7	2,7	2,0
Indonezja	3,4	4,3	5,0	4,8	4,5	7,7	9,3	7,7	0,9	6,4
Malezja	17,5	22,0	23,1	21,5	14,9	14,6	16,6	14,2	13,6	21,9
Maroko	2,2	4,3	5,6	6,8	7,4	4,0	3,8	14,7	4,3	13,7
Pakistan	3,0	2,7	3,0	3,3	6,4	3,6	3,2	5,5	4,2	4,8
Peru	0,7	0,1	1,3	11,9	34,5	19,8	27,7	15,2	12,3	17,3
Rosja	–	–	1,0	1,3	0,8	2,5	3,3	6,6	6,3	11,7
Tajlandia	7,5	5,0	4,9	3,7	2,4	3,0	3,1	7,6	29,9	23,8
Turcja	1,6	1,8	1,8	1,1	1,5	1,8	1,3	1,3	1,5	1,7

¹⁾ Średnia dla lat 1990-2010 wyliczona jako średnia chronologiczna.

Źródło: UNCTAD, WIR 2011, tab. 5. FDI inflows as a percentage of gross fixed capital formation,

i rozwijających się oraz w wybranych krajach wschodzących w latach 1990-2010 (w %)

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	1990-2010 ¹⁾
19,0	10,9	9,1	7,4	8,3	9,9	13,2	15,6	12,5	9,5	9,1	8,8
20,0	10,2	8,7	6,5	6,5	8,9	13,2	16,0	11,3	8,5	8,4	8,2
15,9	13,5	10,4	9,5	12,5	11,9	12,9	14,0	13,4	10,2	9,6	10,3
30,3	23,8	20,0	12,0	17,0	10,7	10,5	14,5	14,7	9,9	13,0	12,5
13,3	21,9	17,4	12,2	16,6	14,1	10,1	13,6	11,0	8,0	8,8	12,2
23,2	14,5	11,1	11,6	28,1	18,6	29,2	25,7	12,6	15,0	10,6	14,8
10,0	10,3	10,0	8,3	7,7	7,7	6,4	6,0	5,8	4,3	4,1	9,0
138,9	55,7	26,4	40,6	96,4	90,4	108,5	130,3	140,8	119,2	135,3	60,6
6,1	6,8	2,4	0,7	2,4	2,0	8,8	9,0	6,4	4,0	2,7	3,5
14,2	45,4	26,6	22,7	17,9	28,5	17,3	25,6	36,0	24,2	14,5	16,6
24,9	32,1	19,4	11,4	18,5	30,4	27,7	13,4	22,2	7,6	9,5	23,5
22,6	5,7	17,6	8,4	14,1	13,4	11,1	10,2	12,7	6,2	7,8	12,7
31,2	28,2	17,8	28,9	38,9	27,9	26,1	38,6	36,3	36,8	34,4	25,6
31,3	32,4	40,7	8,6	,5	37,5	15,4	23,7	12,4	6,8	16,7	19,8
7,3	3,4	4,4	1,8	16,9	32,3	47,8	42,9	25,8	18,9	15,8	13,5
13,9	1,5	11,4	3,7	4,9	13,0	17,7	13,8	6,3	8,3	5,8	8,5
3,3	4,7	4,6	2,8	2,7	2,9	6,6	6,2	9,7	8,2	4,5	3,5
13,7	9,2	0,6	1,1	3,3	12,3	5,6	6,4	6,6	2,9	5,8	2,5
16,0	2,4	13,5	10,0	17,7	14,4	18,6	21,3	16,5	3,7	18,9	14,6
4,4	30,0	4,7	18,5	6,0	10,1	13,3	11,9	8,5	6,7	3,9	8,8
2,7	3,6	7,2	4,2	7,7	11,5	16,4	18,7	18,3	8,1	7,5	6,9
7,5	11,4	21,6	12,2	12,8	17,7	19,4	23,6	20,6	18,6	18,5	15,7
6,2	4,7	5,6	10,0	14,2	9,5	16,2	20,2	20,3	13,8	13,6	8,9
12,6	19,1	11,6	15,2	14,0	15,8	16,4	17,4	11,3	7,7	7,3	11,4
1,8	10,7	2,8	3,3	3,5	9,9	17,1	15,9	13,4	8,1	6,5	5,1

1990-2010, FDI/TNC database (www.unctad.org/fdistatistics) (20.03.2012).

4. Napływ BIZ, zmiany relacji BIZ do nakładów brutto na kapitał trwały oraz wzrost gospodarczy w krajach wschodzących

Z analizy zmian realnego PKB oraz napływu BIZ do sześciu wybranych krajów, tj. Brazylii, Meksyku, Polski, Chin, Afryki Płd. oraz Węgier, tzw. zaawansowanych rynków wschodzących, w latach 1990-2010 wynikają następujące wnioski.

W przypadku Brazylii występowały pewne okresy jednoczesnego wzrostu PKB, którym towarzyszył wzrost napływu BIZ. Inwestycje reagowały z pewnym opóźnieniem (zrozumiałym przy tej formie inwestycji) wzrostem/spadkiem na zmiany PKB, który wykazywał znaczne amplitudy wahań. BIZ zareagowały znacznym odpływem na obniżenie PKB w trakcie pierwszego załamania 2007-2008. W Meksyku BIZ pomimo $-6,2\%$ PKB w 1995 r. kontynuowały trend wzrostowy, w latach 2000-2007 reagowały zgodnie ze zmianami PKB i podobnie jak w Brazylii drastycznie spadły w 2009 r., szybko rosnąc ponownie w 2010 r.

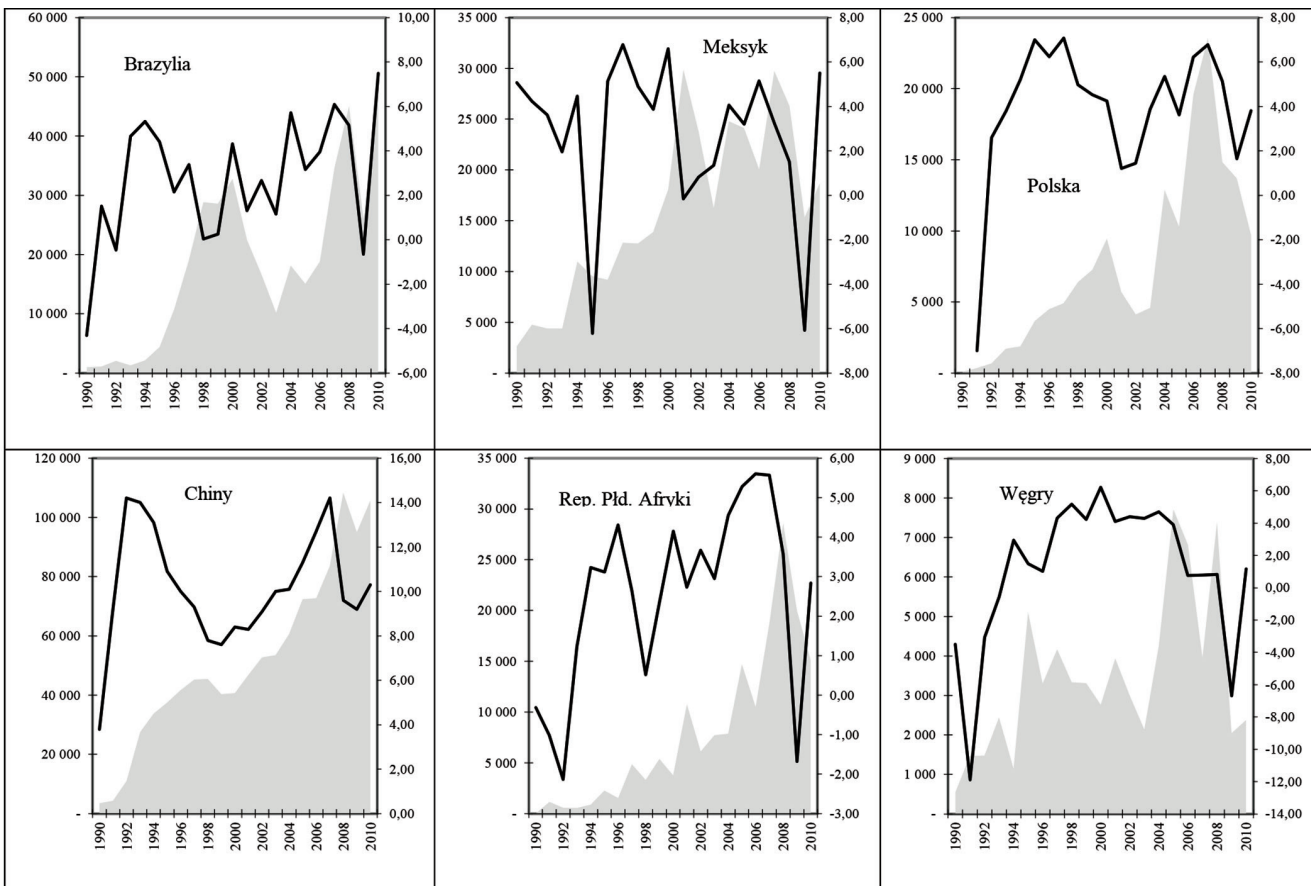
W przypadku Polski można stwierdzić, że fazy wzrostu BIZ pokrywały się z fazami wzrostu PKB, występowała wzajemna zgodność kierunku zmian. W Chinach w latach 1990-2008 BIZ reagowały wyraźnie na zmiany w PKB podobnie jak w Polsce. Niemniej inwestycje zagraniczne wykazały znaczne zaufanie do tego rynku i nie odpłynęły pomimo załamania w 2009 r. W Afryce Płd. wbrew silnym wahaniom PKB inwestycje zagraniczne reagowały nieznacznie, do czasu wybuchu kryzysu trend wzrostowy BIZ był utrzymany.

Na Węgrzech, pomimo dobrej koniunktury po 1992 r. i wysokiej dynamiki PKB, inwestycje zagraniczne nie wykazywały aż tak silnego tempa wzrostu, po spadku do $1,02\%$ PKB w 1996 r. długo nie wykazywały zaufania do tego rynku, aż do 2005 r., w którym silnie wzrosły. Podobnie jak na innych rynkach BIZ na rynku węgierskim zareagowały odpływem w okresie kryzysu w 2007 r.

Spośród analizowanych krajów wyraźna dodatnia współzależność pomiędzy BIZ a PKB występowała w Polsce⁶ i w Chinach. W większości przypadków BIZ są wrażliwe na zmiany koniunktury oraz jej przewidywań. Jednak nie można jednoznacznie przewidzieć zachowania BIZ. Inwestycje te mogą podtrzymywać napływ nawet w okresie dekoniunktury, gdy kraj spełnia warunki atrakcyjności inwestycyjnej i ma dobre perspektywy w dłuższym horyzoncie czasowym. Niemniej w okresie koniunktury napływ BIZ jest zdecydowanie pewniejszy i dotyczy to większości rynków (rys. 4).

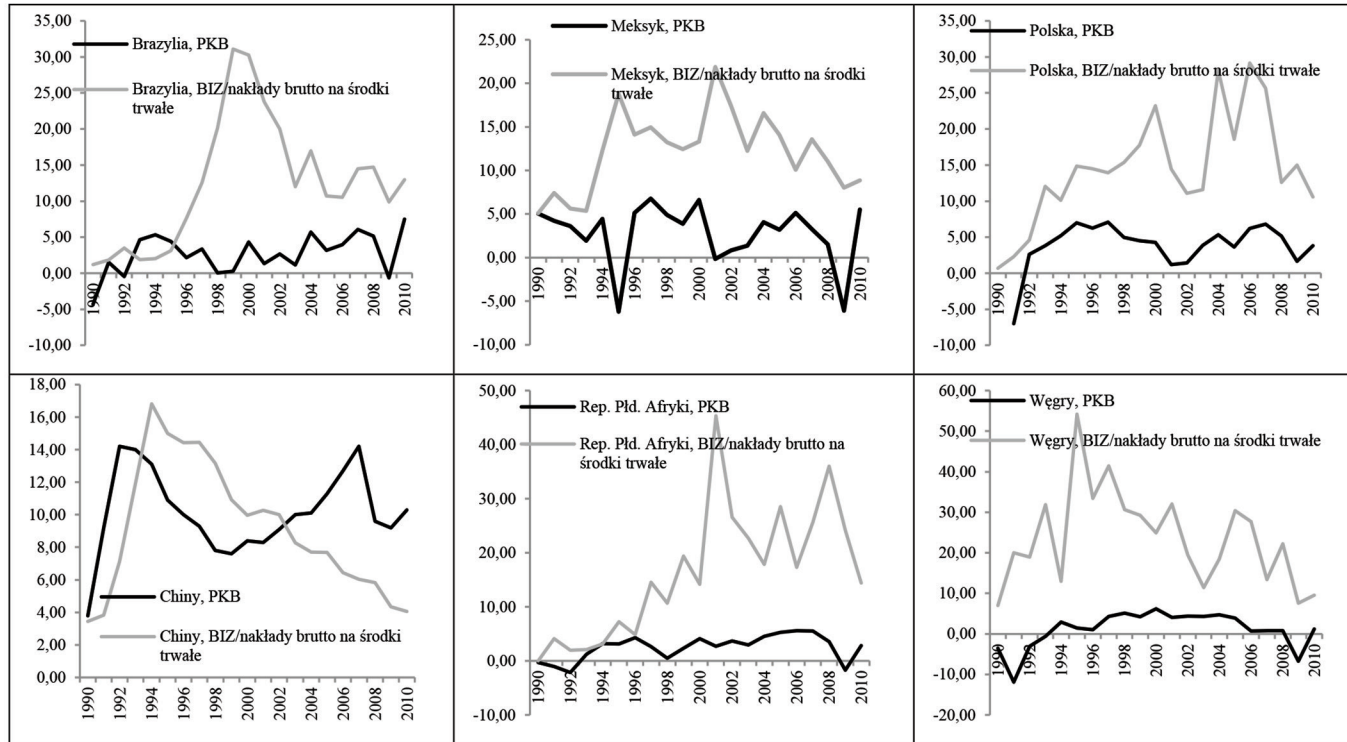
Z porównania zmian realnego PKB oraz relacji BIZ do nakładów brutto na kapitał trwały w sześciu badanych krajach w latach 1990-2010 wynika, że zmiany relacji BIZ do nakładów wykazywały silne zmiany koniunkturalne. Było to spowodowane,

⁶ K. Przybylska, *Determinanty zagranicznych inwestycji bezpośrednich w teorii ekonomicznej*, Wydawnictwo AE w Krakowie, Kraków 2001.

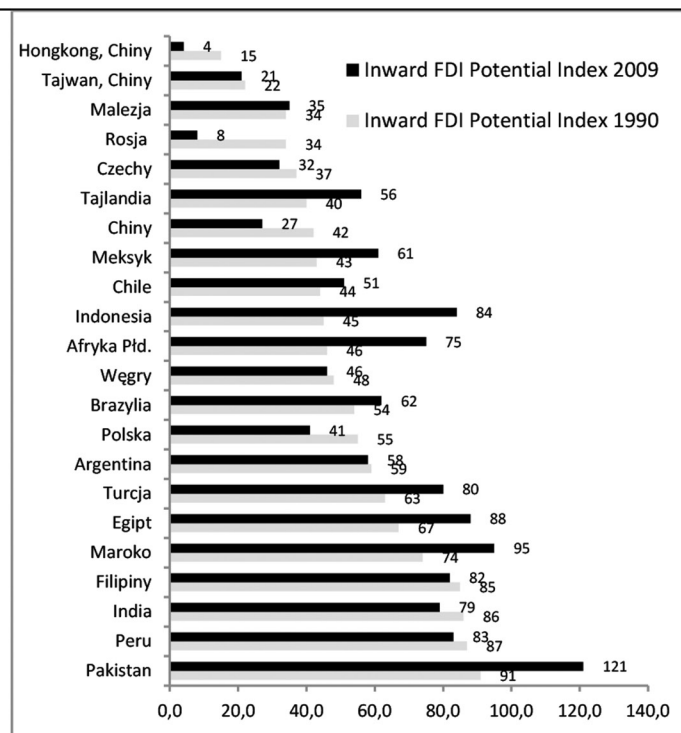
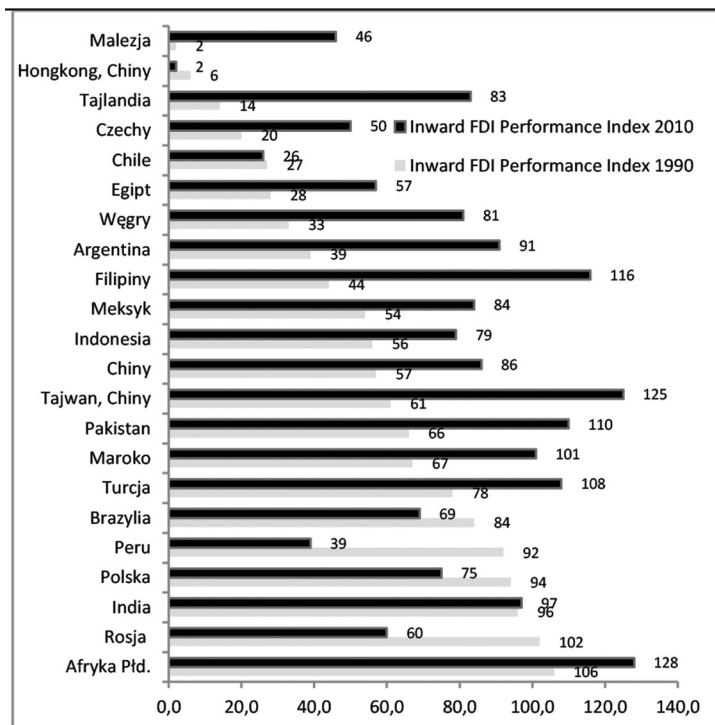
Rys. 4. Zmiany realnego PKB oraz napływ BIZ do zaawansowanych rynków wschodzących w latach 1990-2010 (w % i w mld USD)

Źródło: wyliczenia własne na podstawie: UNCTAD, UNCTADstat, <http://unctadstat.unctad.org> oraz Banku Światowego, <http://data.worldbank.org/indicator> (10.03.2012).

Rys. 5. Zmiany realnego PKB oraz relacji BIZ do nakładów brutto na środki trwałe w zaawansowanych rynkach wschodzących w latach 1990-2010 (w %)

Źródło: wyliczenia własne na podstawie: UNCTAD, UNCTADstat, <http://unctadstat.unctad.org> oraz Banku Światowego, <http://data.worldbank.org/indicator/> (10.03.2012).

Rys. 6. Miejsce na liście rankingowej z uwzględnieniem wskaźnika Inward FDI Performance Index oraz Inward FDI Potential Index w krajach wschodzących w latach 1990-2010 i 1990-2009

Źródło: UNCTAD, *World Investment Report 2011*, United Nations 2011, Web table 28.

oprócz decyzji inwestorów zagranicznych o zmianie BIZ, wyraźną zmianą krajowych inwestycji, które wykazywały silny spadek w okresie obniżenia PKB (rys. 5).

W przypadku Brazylii oraz Afryki Płd. wysokie relacje BIZ świadczyły o niskim poziomie krajowych inwestycji przy istotnym udziale inwestorów zagranicznych (nierozzydentów). W Meksyku, Polsce oraz na Węgrzech występowały okresy zarówno dodatniej, jak i ujemnej korelacji pomiędzy zmiennymi. Zdecydowanie innym przypadkiem były Chiny, w których w latach 1990-2003 występowała dodatnia zależność pomiędzy badanymi zmiennymi. Po 2004 r. nastąpiło obniżenie relacji BIZ do nakładów brutto, pomimo wzrostu PKB. Sytuacja ta była spowodowana wzrostem stopy inwestycji krajowych (przy wysokim poziomie stopy oszczędności) oraz tym, że BIZ w Chinach koncentrowały się głównie w Hongkongu czy na Tajwanie⁷, a nie na całym obszarze tego kraju (rys. 5).

Przedstawione dotychczas analizy BIZ oraz akumulacji kapitału można ująć w sposób sumaryczny, prezentując wyniki rankingu krajów wschodzących za pomocą wskaźnika Inward FDI Performance Index określającego skuteczność kraju w przyciąganiu BIZ oraz Inward FDI Potential Index bazującego na 12 wskaźnikach gospodarczych i strukturalnych, określającego potencjał inwestycyjny kraju oraz efektywność jego wykorzystywania w przyciąganiu inwestycji zagranicznych. Inward FDI Potential Index uwzględnia m.in. takie wskaźniki, jak tempo wzrostu PKB, PKB *per capita*, udział eksportu w PKB, liczba linii telefonicznych i telefonów komórkowych na 1000 mieszkańców, udział wydatków na badania i rozwój w dochodzie narodowym, udział studentów w populacji itp.

Z analizy miejsca na liście rankingowej uwzględniającej wskaźnik Inward FDI Performance Index wynika, że w latach 1990-2010 pozycję lidera w przyciąganiu BIZ utrzymywał Hongkong. Wzrosła konkurencyjność Brazylii, Peru, Polski czy Rosji. W pozostałych krajach doszło do utraty konkurencyjności. Natomiast z analizy miejsca na liście rankingowej wskaźnika Inward FDI Potential Index wynikało, że potencjał inwestycyjny w przyciąganiu BIZ wzrósł w takich krajach, jak: Hongkong, Rosja, Polska⁸, Filipiny, Indie, Peru oraz Pakistan. Spośród krajów wschodzących tylko część była w stanie poprawić atrakcyjność inwestycyjną oraz efektywność wykorzystania BIZ dla poprawy wyników gospodarczych (rys. 6).

5. Podsumowanie

Z analizy napływu BIZ do krajów wschodzących i rozwijających się wynika, że rośnie znaczenie tych krajów jako miejsca alokacji BIZ w porównaniu z krajami

⁷ A. Kosztowniak, *Kapitał zagraniczny jako determinanta rozwoju gospodarczego w różnych systemach gospodarczych – przypadek Chin*, [w:] *Wzrost gospodarczy – rynek pracy – polityka państwa*, E. Kwiatkowski, L. Kwiatkowski (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011, s. 49-62.

⁸ *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a konkurencyjność eksportu Polski*, S. Wydymus, E. Bombińska, B. Pera (red.), CeDeWu.pl, Warszawa 2012.

rozwiniętymi. Zmniejsza się znaczenie krajów rozwiniętych, zarówno jako importera BIZ, jak i eksportera. Rok 2010 był przełomowy, kraje rozwinięte utraciły swój większościowy udział w imporcie BIZ jako kraje goszczące. Udział napływu BIZ do tych krajów wyniósł 48%, przy 52% napływu do krajów wschodzących i rozwijających się.

Napływ BIZ do krajów wschodzących i rozwijających się istotnie wpłynął na zmianę struktury relacji BIZ do nakładów brutto na kapitał brutto. Kraje te w większości utrzymywały tę relację na poziomie przeszło dwu-, trzykrotnie wyższym niż w krajach rozwiniętych oraz kilkukrotnie wyższym np. w Hongkongu, Chile czy w Malesji.

Można stwierdzić, że wystąpiła silniejsza zależność pomiędzy zmianami PKB i BIZ niż zmianami PKB a relacją BIZ do nakładów brutto. Pozytywny wpływ BIZ na kraje wschodzące i rozwijające się był obserwowany w części krajów, które były w stanie poprawić warunki atrakcyjności inwestycyjnej i efektywność wykorzystania BIZ dla osiągnięcia wzrostu gospodarczego. Świadczyły o tym m.in. wskaźniki Inward FDI Performance Index oraz Inward FDI Potential Index, określające skuteczność kraju w przyciąganiu BIZ oraz efektywność ich wykorzystania dla zwiększenia potencjału gospodarczego.

Literatura

- Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a konkurencyjność eksportu Polski*, S. Wydymus, E. Bombińska, B. Pera (red.), CeDeWu.pl, Warszawa 2012.
- Hayakawa K., Kimura F., Hyun-Hoon Lee, *How Does Country Risk Matter for Foreign Direct Investment?*, ERIA Discussion Paper Series, ERIA-DP-2012-03, February 2012, <http://www.eria.org/pdf/ERIA-DP-2012-03.pdf>, (10.03.2012).
- Kosztowniak A., *Kapitał zagraniczny jako determinanta rozwoju gospodarczego w różnych systemach gospodarczych – przypadek Chin*, [w:] *Wzrost gospodarczy – rynek pracy – polityka państwa*, E. Kwiatkowski, L. Kwiatkowski (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011.
- Kosztowniak A., *Bezpośrednie inwestycje a wzrost gospodarczy w świecie*, [w:] *Koniunktura gospodarcza a reakcje podmiotów gospodarujących*, J. Czech-Rogosz (red.), Prace Naukowe AE im. K. Adamieckiego w Katowicach, Katowice 2009.
- Lipsey R.E., *Foreign Direct Investment and the Operations of Multinational Firms*, NBER Reporter: Winter 2000/2001, <http://www.nber.org/reporter/winter01/lipsey.html> (10.03.2012).
- Przybylska K., *Determinanty zagranicznych inwestycji bezpośrednich w teorii ekonomicznej*, Wydawnictwo AE w Krakowie, Kraków 2001.
- UNCTAD, UNCTADstat, <http://unctadstat.unctad.org> (10.03.2012).
- UNCTAD, *World Investment Report 2011*, United Nations 2011, Country fact sheet: Hong Kong, China.
- UNCTAD, *World Investment Report 2011*, UN 2011, Switzerland 2011, fig. 1.8, World Bank, <http://data.worldbank.org/indicator> (10.03.2012).

FDI FLOWS AND CHANGES OF STRUCTURE OF CAPITAL ACCUMULATION VS. ECONOMIC GROWTH IN THE EMERGING AND DEVELOPING COUNTRIES

Summary: The study outlines FDI flows, changes of FDI inflows as a percentage of gross fixed capital formation and Inward FDI Performance Index and Inward FDI Potential Index. In empirical analysis there were estimated influence of FDI flows on the changes of capital accumulation and economic growth in the emerging and developing countries in 1990-2010.

Keywords: foreign direct investment, Inward FDI Performance Index, Inward FDI Potential Index, gross fixed capital formation, economic growth, emerging and developing economies.